

Τραυματίες, Ασθενείς, Ναυαγοί.

Κωνσταντίνος Αντωνόπουλος © 2020

Νομικό Πλαίσιο

- Σύμβαση της Γενεύης για την Βελτίωση των Συνθηκών των Τραυματιών & Ασθενών μελών των Ενόπλων Δυνάμεων στο Πεδίο της Μάχης (1864)
- Σύμβαση Γενεύης I (1949) [κατά ξηρά σύρραξη]
- Σύμβαση Γενεύης II (1949) [σύρραξη στη θάλασσα]
- Πρωτόκολλο I (1977)
- Οι Συμβάσεις της Γενεύης I & II αφορούν μόνον μαχητές που τίθενται εκτός μάχης
- Το Πρωτόκολλο I επεκτείνει την προστασία σε αμάχους

Γενικές Υποχρεώσεις

- Ευθύνη εμπόλεμου προς προστατευόμενα πρόσωπα: από τη στιγμή που “πέφτουν στα χέρια του” και ενεργοποιείται επίσης η Σύμβαση Γενεύης III
- Υποχρέωση αναζήτησης & περισυλλογής τραυματιών, ασθενών & ναυαγών χωρίς καθυστέρηση
- κατά ξηρά σύρραξη: οποτεδήποτε
- κατά θάλασσα σύρραξη: μετά από συγκεκριμένη επιχείρηση
- Προστασία από λεηλασία, κακομεταχείριση. Εξασφάλιση επαρκούς περίθαλψης. Αναζήτηση νεκρών
- Προστασία & Περίθαλψη
- Ανθρώπινη μεταχείριση
- Ισότιμη (όχι προνομιακή) μεταχείριση
- Άρθρο 8 Πρωτοκόλλου I: προστασία επεκτείνεται στους αμάχους
- Άρθρα 10 & 11(1) Πρωτοκόλλου I: προστασία επεκτείνεται και στους πολίτες των εμπόλεμων
- Απαγόρευση υποβολής σε ιατρικές εξετάσεις ή επεμβάσεις που δεν είναι σύμφωνες με την παραδεδεγμένη ιατρική πρακτική που θα εφαρμοζόταν σε παρόμοιες περιπτώσεις
- Απαγόρευση (ακόμη κι αν υπάρχει συναίνεση) ακρωτηριασμών, ιατρικών πειραμάτων, μεταμοσχεύσεων [επιτρέπεται μόνο η μετάγγιση αίματος αλλά πάντα με τη συναίνεση του τραυματία ή ασθενούς]

- Εγκατάλειψη τραυματιών ή ασθενών εξαιτίας πολεμικών επιχειρήσεων: πρέπει να παραμείνει μαζί τους ιατρικό προσωπικό για την περίθαλψή τους
- Η εκ προθέσεως (με πράξη ή παράλειψη) θέση σε κίνδυνο τη σωματική ή ψυχική υγεία ή ακεραιότητα προστατευομένου προσώπου αποτελεί έγκλημα πολέμου
- Απόλυτη απαγόρευση αντιποίνων
- Απομάκρυνση από το πεδίο της μάχης
- κατά ξηρά σύρραξη: κατόπιν συμφωνίας
- κατά θάλασσα σύρραξη: δεν υπάρχει υποχρέωση απομάκρυνσης από πολεμικά πλοία υπό το φως της στρατιωτικής αναγκαιότητας. Εγκατάλειψη δικαιολογείται αν το πολεμικό πλοίο κινδυνεύει να γίνει στόχος
- Προστασία πολιτών που συνδράμουν στην περίθαλψη από κακομεταχείριση

Ιατρικό Προσωπικό - Νοσοκομεία

- Ιατρικό προσωπικό: Ιατροί, νοσοκόμοι, βοηθητικό προσωπικό, διοικητικό προσωπικό νοσοκομείων, μέλη των Εθνικών Ενώσεων Ερυθρού Σταυρού ή Ερυθράς Ημισελήνου, μέλη μη-κυβερνητικών οργανώσεων (π.χ. Γιατροί Χωρίς Σύνορα)
- Μεταχείριση ανάλογη με αυτή των αιχμαλώτων πολέμου

Νοσοκομεία, Πλωτά νοσοκομεία, Υγειονομικά αεροσκάφη: Δεν αποτελούν νόμιμο στόχο – υποχρέωση προστασίας

- Χρήση για εχθρικές ενέργειες κατά του άλλου εμπολέμου: Η ασυλία τους παύει
- Φέρουν το προστατευτικό έμβλημα

Πλωτά Νοσοκομεία

- Αποκλειστική χρήση για περίθαλψη και μεταφορά τραυματιών & ασθενών
- Γνωστοποίηση στον αντίπαλο εμπόλεμο 10 ημέρες πριν την έναρξη αποστολής τους
- Λευκού χρώματος με μεγάλους ερυθρούς σταυρούς στα πλευρά & τις οριζόντιες επιφάνειες – φέρουν τη σημαία με το προστατευτικό έμβλημα μαζί με τη σημαία Κράτους νηολόγησης
- Υπόκεινται σε νηοψία από πολεμικά πλοία του άλλου εμπολέμου
- Η ασυλία τους παύει αν χρησιμοποιούνται για εχθρικές ενέργειες (π.χ. Μεταφορά στρατευμάτων – Χρήση του συστήματος επικοινωνίας σε βάρος του άλλου εμπολέμου)
- Η ασυλία δεν επηρεάζεται αν το πλήρωμα φέρει ελαφρύ οπλισμό

Υγειονομικά Αεροσκάφη

- Χρήση αποκλειστικά για τη μεταφορά τραυματιών κλπ / ιατρικού προσωπικού/ υλικού
- Άρθρο 8 Πρωτοκόλλου I: “οποιαδήποτε αεροπορική ιατρική μεταφορά”
- Φέρουν προστατευτικό έμβλημα
- Απαγορεύεται η χρήση για βελτίωση της πολεμικής προσπάθειας του εμπολέμου (πληροφορίες – μεταφορά πολεμικού υλικού)
- Απαγορεύεται να είναι εξοπλισμένα
- Υπέρπτωση: πάνω από χερσαία περιοχή υπό των έλεγχο δικών του ή συμμαχικών δυνάμεων & θαλάσσιες περιοχές που δεν είναι υπό τον έλεγχο του εχθρού - Πτήση εντός βεληνεκούς εχθρικών αντιεροπορικών: γνωστοποίηση
- Υπέρπτωση πάνω από εχθρική περιοχή μόνο με τη συναίνεση του άλλου εμπολέμου - εάν προσγειωθεί πρέπει να του επιτραπεί να αναχωρήσει (Άρθ. 30 (2,3) Πρωτοκόλλου I) - [για μη συμβαλλόμενα μέρη στο Πρωτόκολλο I]: Άρθ. 36 Σύμβαση Γενεύης I & Άρθ. 39 Σύμβαση Γενεύης II: καθεστώς αιχμαλώτου πολέμου

Ειδική Προστασία

- Σύμβαση Γενεύης I: Δυνατότητα θέσπισης ζωνών προστασίας για τραυματίες ή ασθενείς ή ζώνες προστασίας νοσοκομείων σε καιρό ειρήνης ή αμέσως μετά την έναρξη των εχθροπραξιών – στη διάρκεια των εχθροπραξιών: σύναψη συμφωνιών για την αναγνώριση τέτοιων ζωνών
- Άρθρα 109 & 110 Σύμβασης Γενεύης III: υποχρέωση επαναπατρισμού σοβαρά τραυματισμένων & ασθενών αιχμαλώτων πολέμου
- Το συντομότερο δυνατό κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά τη λήξη των εχθροπραξιών: αναζήτηση αγνοουμένων μέσω της ICRC
- Σεβασμός προς τους νεκρούς

Ελληνική Πρακτική

- Στρατός Ξηράς
- Άρθρ. 14(γ) του Π.Δ. 130/1984 (Στρατιωτικός Κανονισμός 20-I)
- Μέλη των ενόπλων δυνάμεων οφείλουν να απομακρύνουν τους τραυματίες και ασθενείς όταν οι περιστάσεις το επιτρέπουν.
- Ελληνική Πρακτική Ναυαγοί
- Εγχειρίδιο Διεθνούς Δικαίου, Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, Διεύθυνση Α2, 1995, Κεφάλαιο 7-I, παρ. 6

- «Η υποχρέωση παροχής φροντίδας είναι συνδεδεμένη με το καθήκον αναζήτησης και διάσωσης, σε περιπτώσεις που κατά τη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης λαμβάνει χώρα η βύθιση εχθρικού σκάφους.
- Αν πρόκειται για πολεμικό πλοίο, οι ναυαγοί θα θεωρούνται αιχμάλωτοι πολέμου.
- Αν οι ναυαγοί είναι άμαχοι (π.χ. σε περίπτωση εμπορικού πλοίου που συνιστά νόμιμο στόχο), προσδίδεται η προαναφερόμενη προστασία.»

Χρήση Προστατευτικού Εμβλήματος

- Στην διάρκεια ένοπλης σύρραξης: μόνον ιατρικές μονάδες – νοσοκομεία – πλωτά νοσοκομεία – υγειονομικά αεροσκάφη
- Παραπλανητική χρήση: Δολιότητα & έγκλημα πολέμου
- Σε καιρό ειρήνης:
- Προσωπικό και εγκαταστάσεις που δικαιούνται να κάνουν χρήση σε καιρό σύρραξης σύμφωνα με τις Συμβάσεις της Γενεύης
- Εθνικές Ενώσεις Ερυθρού Σταυρού
- ICRC